



جمهوری اسلامی ایران

شورای عالی فضای مجازی

دبیر

شماره: ۹۹/۱۰۷۱۰۵

تاریخ: ۱۳۹۹/۱۱/۲۱

پیوست: ۵ ارد

بسم الله الرحمن الرحيم

وزارت آموزش و پرورش
وزارت علوم تحقیقات و فناوری
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

قوه قضائیه
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
وزارت امور خارجه
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

با سلام و احترام،

در اجرای ماده ۱۱ آیین نامه داخلی شورای عالی فضای مجازی، به پیوست مصوبه جلسه شصت و هشتم مورخ ۹۹/۱۰/۱۶ شورای عالی با موضوع "الزامات پیشگیری و مقابله با نشر اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع در فضای مجازی" که طی نامه شماره ۹۹/۱۰۶۸۴۷ مورخ ۹۹/۱۱/۱۲ به استحضار مقام معظم رهبری (مدظله العالی) رسیده است، برای اجرا ابلاغ می شود.

سید ابوالحسن فیروزآبادی

رونوشت:

دفتر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، دفتر رئیس جمهور، دفتر رئیس مجلس شورای اسلامی، دفتر رئیس قوه قضائیه، اعضای محترم شورای عالی فضای مجازی، دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام، دبیرخانه شورای نگهبان، دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی، ستاد کل نیروهای مسلح، معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی، معاونت حقوقی رئیس جمهور و روزنامه رسمی.

الزامات پیشگیری و مقابله با نشر اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع در فضای مجازی

مقدمه

با گسترش رسانه‌های ارتباطی نوین به ویژه پیام‌رسان‌های اجتماعی، جریان تولید و انتشار اطلاعات، اخبار و محتوای خبری در فضای مجازی و دامنه تاثیرات آن‌ها افزایش یافته و زمینه مشارکت شهروندان در تولید و انتشار^۱ آسان و ارزان محتوای خبری فراهم شده است؛ این امر، نشر و بازنشر وسیع و سریع اطلاعات، اخبار و محتوای خبری تحریف شده و خلاف واقع را که عموماً با هدف ضربه به حیثیت اشخاص، آسیب به امنیت روانی، عوام‌فریبی، بی‌اعتبارسازی نهادها و گزارش‌های رسمی، ایجاد ترس و وحشت عمومی، برهم زدن آرامش اجتماعی، تضعیف انسجام ملی و تاثیرگذاری بر نتایج انتخابات صورت می‌گیرد، را نیز تسهیل نموده و مدیریت شرایط خاص نظیر وقوع بیماری‌های فراگیر، بلایای طبیعی یا رویدادهای مهم سیاسی، نظامی، اقتصادی و اجتماعی را با چالش مواجه می‌سازد.

هدف این مصوبه صیانت از سلامت و امنیت روانی جامعه و کاهش آسیب‌های موصوف از طریق تعریف و تعیین اقدامات پیشگیرانه و واکنشی و ارتقاء سطح مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی هماهنگ و به‌هنگام برای مقابله با ناهنجاری‌ها و پیامدهای تولید و نشر اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع است.

ماده ۱- تعاریف

۱-۱- **اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع:** هرگونه اطلاعات، اخبار و محتوای خبری منتشرشده در فضای

مجازی شامل انواع صور متنی، صوتی، تصویری یا چندرسانه‌ای که مابه‌ازایی در واقعیت نداشته یا شکل تحریف‌شده‌ای از یک واقعیت است که موجب آسیب و اخلال در نظم عمومی، تشویش اذهان عمومی، کاهش ثبات، انسجام، اعتماد، سلامت و امنیت فرد و جامعه در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و یا کسب منافع نامشروع می‌شود؛

۱-۲- **درگاه نشر:** موجودیت فضای مجازی اعم از کانال، صفحه، وب‌سایت، برنامه و بات یا ربات که در دسترس عموم بوده و در آن اطلاعات، اخبار و محتوای خبری منتشر یا بازنشر می‌شود و بیش از پنج‌هزار مخاطب دارد؛

۱-۳- **سکوی نشر:** هر سامانه و زیرساختی که قابلیت ایجاد و مدیریت فنی و مقرراتی درگاه‌های نشر را دارد.

ماده ۲- به منظور فراهم آمدن زمینه‌های موثر پیشگیری از جرائم، قوه قضاییه ظرف مدت سه ماه و با همکاری مرکز ملی

فضای مجازی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، نسبت به ارائه لایحه

قضایی مقابله با اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع با پوشش همه ابعاد از جمله موارد زیر اقدام نماید:

^۱ User Generated Content (UGC)

- ۱-۲- تنقیح و متناسب‌سازی مجازات‌های مقرر در کلیه قوانین مرتبط، با هدف ارتقاء بازدارندگی در سطوح فردی، گروهی، نهادی، محلی، ملی و بین‌المللی؛
- ۲-۲- تعیین و تفکیک مسئولیت صاحبان درگاه‌ها و سکوها و نشر و اشخاص حقیقی و حقوقی تولیدکننده و انتشاردهنده اخبار، اطلاعات و محتوای خبری خلاف واقع؛
- ۳-۲- تبیین مصادیق جرم مشهود در حوزه اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع در فضای مجازی؛
- ۴-۲- تبیین صلاحیت محاکم جمهوری اسلامی ایران در رسیدگی به اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع علیه امنیت و حاکمیت ملی و حقوق اشخاص در ارتباط با درگاه‌ها و سکوها و نشر خارجی.
- ماده ۳-** وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ظرف مدت سه ماه در خصوص موارد زیر اقدام نماید:
- ۱-۳- شناسایی و احراز هویت درگاه‌های نشر در سطوح ملی و استانی و تشکیل پایگاه اطلاعاتی با همکاری دستگاه‌های ذیربط با اولویت‌دادن به درگاه‌های نشر پرمخاطب؛
- ۲-۳- طراحی و پیاده‌سازی سازوکارهای جامع رصد و راستی‌آزمایی اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع منتشر شده در درگاه‌های نشر و ایجاد سکوی مرجع برای آگاهی‌رسانی در مورد اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع با استفاده از ظرفیت نهادهای مدنی و رسانه‌ها و ارایه واسط‌های برنامه‌کاربردی^۱ برای دریافت خودکار آن‌ها توسط درگاه‌های نشر و ذی‌ربطان؛
- ۳-۳- تدوین دستورالعمل و ایجاد پنجره واحد همکاری درگاه‌های نشر با نهادهای ذیربط برای مقابله و واکنش فوری به رخدادها؛
- ۴-۳- تهیه و اجرای سازوکار جمع‌آوری اطلاعات نقاط تماس درگاه‌ها و پیام‌رسان‌های اجتماعی خارجی و مواجهه فعال با آن‌ها در مواقع نشر اخبار، اطلاعات و محتوای خبری خلاف واقع با همکاری وزارت امور خارجه؛
- ۵-۳- تدوین و پیاده‌سازی نظام اعتبارسنجی و رتبه‌بندی درگاه‌ها و سکوها و نشر با همکاری سازمان صدا و سیما ج.ا.ا. از منظر مقابله با اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع و انتشار گزارش عملکرد آن‌ها در فواصل زمانی سه ماهه؛ در این نظام، شاخص‌های اعتباردهی موارد منتشره، الگوریتم دریافت تا زمان پدیدارشدن اخبار، اطلاعات و محتوای خبری در درگاه نشر، ایجاد سامانه‌های هوشمند تشخیص، امکان دریافت گزارش‌های مردمی و ارسال اطلاعیه الکترونیکی برای کاربران مدنظر قرار گیرد؛
- ۶-۳- طراحی و اعطای سالیانه نشان کیفیت نشر به درگاه‌ها و سکوها و نشر به نحوی که این نشان در دیگر نظام‌های مرتبط اعم از تشویق و تنبیه تاثیر داشته باشد؛
- ۷-۳- تدوین مقررات اخلاق حرفه‌ای و مسئولیت اجتماعی در زمینه انتشار مسئولانه اطلاعات، اخبار و محتوای خبری در فضای مجازی با همکاری نهادهای صنفی و فعالان رسانه؛

^۱ APIs

۳-۸- ارتقاء سواد فضای مجازی و سطح آگاهی آحاد جامعه برای مواجهه با اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع با استفاده از ظرفیت مراجع قانونی ذیربط از قبیل وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان صدا و سیما ج.ا.ا.؛
۳-۹- تهیه نظام مستندسازی اقدام حقوقی و مقابله با سوء عملکرد و عدم همکاری سکوه‌های نشر خارجی در زمینه اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع با همکاری دادستانی کل کشور و وزارت امور خارجه؛

ماده ۴- هیئت نظارت بر مطبوعات در گاه‌های نشر داخلی را مطابق با شرایط مندرج در قانون مطبوعات به عنوان نشریه الکترونیک محسوب و شیوه‌نامه جدید نظارت بر تخلفات ناشی از اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع را در چارچوب قانون و آیین‌نامه‌های موجود تهیه و به اجرا در آورد؛

ماده ۵- وزارت امور خارجه با بهره‌گیری از ظرفیت‌های حقوقی و دیپلماتیک، برای مقابله با موارد ارجاعی از سوی دستگاه‌های مسئول در خصوص عملیات سازمان‌یافته انتشار اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع علیه منافع و امنیت ملی با منشا خارجی اقدام نماید؛

ماده ۶- سازمان صدا و سیما ج.ا.ا. در هنگام انتشار اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع در فضای مجازی که دارای پیامد سطوح منطقه‌ای، قومی و ملی هستند، با حضور میدانی و استفاده از روش‌های جدید خبری، نسبت به آگاه‌سازی افکار عمومی، ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی و کاهش میزان اثرگذاری اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع در سطح عموم، اقدام کند؛

ماده ۷- درگاه‌های نشر موظف هستند برای مواجهه با پیامدهای نشر اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع اقدامات زیر را انجام دهند:

۷-۱- سازوکار لازم برای تشخیص اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع دریافتی قبل از انتشار اعم از رویه‌های انسانی و یا ماشینی موسوم به تعدیل محتوا^۱ و یا اتصال به سامانه‌های راستی‌آزمایی^۲ مرجع ایجاد شده در کشور ایجاد کنند؛
۷-۲- به محض اطلاع از انتشار اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع نسبت به حذف و درج توضیحات اقدام و از رویه‌ها و سامانه‌های گزارش‌دهی فوری به مراجع قانونی ذیربط استفاده نمایند.

ماده ۸- سکوه‌های نشر موظف هستند علاوه بر ایجاد سازوکار و رویه‌های اجرایی موثر و سامانه‌های هوشمند شناسایی و حذف فوری اطلاعات، اخبار و محتوای خبری خلاف واقع، نسبت به ارائه خدمات مورد نیاز درگاه‌های نشر در چارچوب این مصوبه اقدام کنند.

^۱ Content Moderation

^۲ Fact Checking